
КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 353

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2025.3.1>

М. О. Баймуратов

доктор юридичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України,
академік Української академії наук,
професор кафедри політичних наук та права
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського
ORCID: orcid.org/0000-0002-4131-1070

Б. Я. Кофман

доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України,
професор кафедри політичних наук та права
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського
ORCID: orcid.org/0000-0003-0599-9143

Н. В. Єфремова

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри історії держави і права
Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID: orcid.org/0000-0003-0497-2619

МУНІЦИПАЛІЗМ У ЙОГО ІСТОРИКО-НОРМАТИВНОМУ РОЗУМІННІ ТА БУТТЯ ЛЮДИНИ: ДО ПИТАННЯ ПРО ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ТА ДЕТЕРМІНАЦІЮ

Стаття присвячена дослідженню питання про взаємозалежність та детермінацію муніципалізму у його історико-нормативному розумінні та буття людини.

Проведений аналіз актуальних аспектів історико-нормативних засад становлення і розвитку феноменології муніципалізму свідчить про універсальне значення профільної феноменології не тільки для становлення державності, але й для побудови нормативно-соціального простору місцевого самоврядування, в межах якого існують, функціонують, розвиваються та вдосконалюються людина, її групи та асоціації через формування відповідних поведінково-діяльнісних настанов – атитюдів (поведінкових настанов), габітусів (практичних форм життєдіяльності), патернів, алгоритмів тощо.

Доведено, що історичні періоди формування і функціонування феноменології муніципалізму безпосередньо пов'язані з процесом становлення: А) муніципальних свобод, Б) муніципальних прав, а потім й В) муніципальних цінностей, і одночасно, Г) з паралельним процесом зародження муніципальної культури і формуванням Г) феноменології загальних прав людини, що демонструє їх органічний зв'язок з локальним соціумом, а також становленням Д) інститутів публічної влади, – спочатку державної, а потім самоврядної (муніципальної) влади, що формується, інституціоналізується та функціонує на локальному рівні.

Аргументується, що проблематика буття людини виступає однією з найскладніших у сучасній філософській, політичній та правових науках, розв'язання якої має свою історичну ретроспективу, сучасний стан та історичну перспективу, – бо буття людини, що напряду органічно пов'язане з феноменологією муніципалізму у його історичній ретроспективі, сучасності та перспективному розвитку, формуючи чіткій і однозначний екзистенційний дискурс, що лежить в основі сучасного існування та перспективного розвитку людської цивілізації. При цьому історичний дискурс становлення і формування феноменології муніципалізму напряду сприяє становленню динамічно-функціональних характеристик більш ширшого поняття «буття людини», а також буття її груп та асоціацій.

Стверджується, що між муніципалізмом у його історико-нормативному розумінні та буттям людини існує органічна взаємозалежність та стратегічна детермінація, бо кожному з історико-нормативних етапів муніципалізму відповідає відповідний рівень та форма буття людини, її груп та асоціацій, що супроводжується їх відповідними поведінково-діяльнісними настановами, які визначають та супроводжують життєвий цикл людини і функціонально-статусні засади їх існування і функціонування; ба більше, – між наведеними категоріями спостерігаються відносини детермінації – кожний наступний рівень розвитку муніципалізму викликає до життя відповідну новелістичну форму та відповідний рівень розвитку та трансформації профільного буття.

Ключові слова: конституціоналізм, муніципалізм, історико-нормативні засади муніципалізму, місцеве самоврядування, права людини, територіальна громада, буття людини.

Постановка проблеми. У попередніх дослідженнях авторів цієї статті [1] аналізувались актуальні аспекти історико-нормативних засад становлення і розвитку феноменології муніципалізму. При цьому нами стверджувалось, що сама феноменологія муніципалізму:

а) заснована на історичній ретроспективі існування і функціонування територіальних локальних людських спільнот (територіальних громад /далі – ТГ/), що функціонують, насамперед, на міському рівні (*історично-ретроспективний критерій* – авт.);

б) існує та функціонує у відповідності до настанов-принципів самоорганізації та самоврядування (*самоврядний критерій* – авт.);

в) володіє не тільки особливою значущістю не тільки в державотворчих і нормотворчих процесах, але й стратегічним впливом на формування, існування і функціонування феноменології демократичної правової державності (*державотворчий критерій* – авт.);

г) саме в її територіально-просторовому дискурсі зароджуються, формуються, кристалізуються, реалізуються, охороняються, захищаються та гарантуються права людини у їх широкому функціонально-діяльнісному розумінні, а саме у вигляді їх прав, свобод і обов'язків

(*біхевіористично-праксеологічний критерій* – авт.);

г) у її стратегічному усвідомленні і розумінні виступає наявність у цій феноменології муніципальної ідеології (*специфічно-ідеологічний критерій* – авт.) яка:

– репрезентує специфічну систему ідей та поглядів,

– які відображають і виправдовують інтереси певної територіальної людської локальної спільноти,

– визначають їхнє ставлення до дійсності,

– яка реалізується в межах самоорганізації та самоврядування її жителів-членів,

– а також служать основою для дій, скерованих на закріплення, збереження, а також змін (розвитку, вдосконалення) соціально-правового статусу цієї спільноти та муніципально-правового статусу кожного з її членів [2],

– через формування та реалізацію атитюдно-габітусної системи поведінково-діяльнісних настанов людини, її груп та асоціацій у відповідності до темпоральних форм їх виникнення та реалізації.

Нами також встановлено, що системний аналіз історичних аспектів феноменології муніципалізму дає можливість виокремити відповідні послідовні етапи і періоди становлення і розвитку у його не тільки темпоральній, але й у змістовній контекстуалізації, а саме:

а) періоду формування, існування, функціонування та розвитку первісної общини;

б) періоду формування, існування, функціонування та розвитку міст-полісів Стародавньої Греції (Еллади);

в) періоду формування, існування, функціонування та розвитку муніципій Стародавнього Риму в умовах мінливих змін республіканської та імператорської форм державного правління;

г) періоду формування, функціонування, розвитку і розповсюдження (рецепції) Магдебурзького права в європейських містах Середньовіччя;

ґ) періоду формування і функціонування самоврядних структур доби Запорізької Січі;

д) періоду формування і функціонування земського устрою в Російській Імперії періоду знаходження на посту прем'єр-міністра О.А. Столипіна;

е) періоду формування і функціонування в постреволюційний період першої чверті XX ст. в Російській імперії у Західній Європі ідей муніципального соціалізму як антиподу соціальних революцій;

є) періоду муніципальних революцій в Європі у другій половині XX ст. в рамках міжнародних міждержавних інтеграційних процесів;

ж) в межах сучасного європейського муніципалізму;

з) формування і функціонування феноменології «нового муніципалізму», який виникає та продукується переважно в різних державах світу, що розвиваються.

Варто зазначити, що наведені нами історичні періоди безпосередньо пов'язані з процесом становлення:

А) муніципальних свобод,

Б) муніципальних прав, а потім й

В) муніципальних цінностей, і одночасно,

Г) з паралельним процесом зародження муніципальної культури і формуванням

Ґ) феноменології загальних прав людини, що демонструє їх органічний зв'язок з локальним соціумом, а також становленням

Д) інститутів публічної влади, – спочатку державної, а потім самоврядної (муніципальної) влади, що інституціоналізується,

формується та функціонує на локальному рівні у вигляді місцевого самоврядування (далі – МСВ).

Варто зазначити, що всі наведені вище положення напряду зав'язані на феноменології буття людини, яка вибирає до себе всі аспекти існування, функціонування та розвитку людини, а також її трансформації в процесі реалізації нею, а також її групами і асоціаціями свого життєвого циклу (для людини), а також існування та функціонування у відповідному статусі (для груп людини та їх асоціацій). Ба більше, наведена проблематика має органічний зв'язок з феноменологією конституціоналізму, причому як національного, так й глобального, – в межах яких муніципалізм виступає іманентною, визначальною та екзистенційно-праксеологічною складовою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Треба зазначити, що не зважаючи на досить активні процеси щодо дослідження місцевого самоврядування та системи його суб'єктів та органів, системних і комплексних досліджень саме феноменології муніципалізму практично немає. Основні дослідження в цій сфері вітчизняних фахівців присвячено питанням застосування зарубіжного досвіду реформування місцевого самоврядування, визначення його особливостей, проблем розподілу повноважень між інституціями державного, регіонального, місцевого рівнів у процесі децентралізації – саме вони знайшли своє висвітлення у працях таких вчених, як М. Баймуратов, О. Батанов, І. Бутко, І. Галіахметов, К. Головко, Н. Камінська, В. Кравченко, М. Орзіх, В. Погорілко, І. Посторонка, М. Пухтинський, О. Яцунська та інших.

Дослідження буття людини в західній юриспруденції розглядається у філософії права та її галузях, зокрема філософській антропології та правовій антропології, які вивчають взаємозв'язок людини як суб'єкта та права, його найзагальніші аспекти, що впливають з розуміння людської природи. Це включає аналіз людської сутності, її духовних та соціальних аспектів, що формують правову систему та визначають її функції (наукові праці М. Гайдеґґера, К. Ясперса, Ж.-П. Сартра, Г. Марселя, А. Камю та інших).

Разом з тим, обґрунтовано вважаємо, що праці наведених авторів тільки передують процесам глибокого та ґрунтовного освоєння профільної проблематики, тому феноменологія муніципалізму, як такого, і зокрема, сучасного муніципалізму залишається не тільки актуальною, але і вельми привабливою, соціально-орієнтованою на позитивний результат, причому як з позицій ідеологічних орієнтирів, телеології сучасної демократичної правової державності, доктринально-теоретичних позицій, так і з позицій її нормативно-правового супроводження і забезпечення.

Тому **метою даної статті** є дослідження питання про взаємозалежність та детермінацію історико-нормативних засад становлення і розвитку феноменології муніципалізму та буття людини.

Викладення основного матеріалу.

Проблематика буття людини виступає однією з найскладніших у сучасній філософській, політичній та правових науках, розв'язання якої має свою історичну ретроспективу, сучасний стан та історичну перспективу, – бо буття людини, що напряду органічно пов'язане з феноменологією муніципалізму у його історичній ретроспективі, сучасності та перспективному розвитку, формуючи чіткій і однозначний екзистенційний дискурс, що лежить в основі сучасного існування та перспективного розвитку людської цивілізації.

Штучний інтелект, узагальнюючи системний комплекс знань доктринального та теоретичного характеру, визначає буття людини як філософську категорію є одним з найважливіших питань філософії, що досліджує сутність людського існування, його місце у світі та зв'язок з іншими формами буття. Воно розглядається як у контексті загального буття, так і в унікальному аспекті індивідуального існування кожної людини [3], а звідси – й групового і колективного існування людини у вигляді відповідних інституційних або неінституційних структур.

Варто враховувати, що філософська наука визначає основні аспекти буття людини саме у філософії – з них увага концентрується на таких аспектах:

А) Сутність буття людини: Філософи розглядають буття людини як унікальне поєднання фізичного, духовного, соціаль-

ного та історичного існування (*комплексний критерій* – авт.).

Б) Людина як суб'єкт та об'єкт: Буття людини включає в себе як її суб'єктивну свідомість, так і об'єктивне існування у світі, його вплив на світ та світу на нього (*суб'єктивно-об'єктивний свідомий критерій* – авт.).

В) Співвідношення з іншими формами буття: Буття людини тісно пов'язане з буттям природи, суспільства та культури, і філософи вивчають ці взаємозв'язки (*поліпредметний критерій* – авт.).

Г) Темпоральність буття: Людське буття має вимір часу, включаючи минуле, теперішнє і майбутнє, що впливає на самоприйняття та осмислення життя (*темпорально-свідомий критерій* – авт.).

Д) Проблема сенсу життя: Буття людини нерозривно пов'язане з питанням про сенс існування, пошуком цілей та значень у житті (*визначально-телеологічний критерій* – авт.).

До додаткових аспектів визначення буття відносяться такі:

Е) Буття як дія та переживання: Буття людини не лише фізичне існування, а й сукупність її дій, переживань, взаємодій з оточуючим світом та самопізнання (*свідомо-діяльнісний критерій* – авт.).

Є) Екзистенціальний вимір: Низка філософів, таких як Жан-Поль Сартр та Альбер Камю, підкреслюють вільну відповідальність людини за своє буття та вибір у світі, де немає чітких гарантій (*екзистенційно-індивідуальний критерій* – авт.).

Ж) Свобода та відповідальність: Буття людини нерозривно пов'язане з поняттями свободи вибору та відповідальності за наслідки цього вибору (*альтернативно-відповідальний критерій* – авт.).

Узагальнюючи наведені критерії, можна зробити відповідні висновки: Буття людини у філософії – це складна і багатогранна категорія, що охоплює як її фізичний, так і духовний аспект, її взаємодію з світом та пошук сенсу власного існування [4].

Наведені вище характерологічні риси буття людини, а також її груп та асоціацій органічно пов'язане с феноменологією муніципалізму, включаючи й його історико-нормативне вимірювання, бо таке буття людини:

А) здійснюється в умовах місцевого самоврядування;

Б) реалізується в межах територіальної локальної людської спільноти – територіально громади;

В) проходить в філософському стані повсякденності;

Г) пов'язане з процесом реалізації людиною свого життєвого циклу, а його груп та асоціацій з процесом статусного існування та функціонування;

Д) а також з практичною реалізацією конституційно-правового статусу людини, її груп та асоціацій;

Е) пов'язана з існуванням і функціонуванням специфічного рівня публічної влади – публічної самоврядної (муніципальної) влади, що репрезентована органами місцевого самоврядування (представницькими та виконавчими), що формуються напряму або опосередковано електоральним корпусом, що існує на рівні територіальної громади.

Варто зазначити, що наведений вище історичний дискурс становлення і формування феноменології муніципалізму напряму сприяє становленню динамічно-функціональних характеристик більш широкого поняття «буття людини», а також буття її груп та асоціацій.

Отже, можна констатувати, що в основі формування людського буття, лежить стійка управлінська парадигма, що панує в локальному соціумі, який функціонує в умовах муніципалізму та в межах територіальної локальної людської спільноти (територіальної громади), а саме:

А) «соціальна локальна динаміка, що здійснюється в умовах муніципалізму» –

Б) «формування соціальних локальних патернів /поведінково-діяльнісних настанов людини, її груп та асоціацій/ (від англ. pattern — «зразок, шаблон; форма, модель; схема, діаграма») — схема-образ, що діє як посередник уявлення, або чуттєве поняття, завдяки якому в режимі одночасності сприйняття і мислення виявляються закономірності, як вони існують у природі й суспільстві» [5] –

В) «формування відповідної муніципальної свідомості людини, її груп та асоціацій» –

Г) «формування на її основі індивідуальних, групових та колективних форм муніципальної психології» –

Г') «формування елементів відповідної локально-муніципальної культури у розмаїті її екзистенційних та інших повсякденно-біхевіористичних проявів» –

Д) «формування відповідних муніципальних цінностей» –

Е) валідація наведених настанов історичним, географічним, нормативним, технологічним, політичним, економічним, наративним, конотаційним, комунікативним та іншим визначальним індикаторам муніципального життя, – через формування бажаних результатів повсякденної муніципальної практики вказаним наративам та конотаціям, а також нормативно-правовим настановам, що регулюють муніципальне життя –

Є) «існування та реалізація буття людини, її груп та асоціацій» [6].

Важливою ознакою формування, існування та модифікації буття людини, її груп та асоціацій виступає його ідентифікація в умовах ординарного і екстраординарного (кризового) існування і реалізації, що напряму впливає на його статус.

Отже, можна стверджувати, що сукупність наведених контекстів формує відповідну та профільну управлінську парадигму, що складається з відповідних елементів, – до яких відносяться наступні:

А) легалізація та легітимація інституту МСВ як конституційно-правового інституту та інституту чинного законодавства (наявність територіальних локальних людських спільнот, що існують та функціонують в умовах МСВ та визнають ідеологію, цінності та принципи муніципалізму, а також закріплення цієї фактології та соціально-правової реальності у Конституції України, у наявному законодавчому профільному масиві, а також у масиві профільних підзаконних нормативно-правових актів, включаючи й акти локальної нормотворчості, що перманентно формуються). Отже, можна стверджувати, що буття людини, її груп та асоціацій формуються на основі управлінської діяльності через використання відповідних нормативних механізмів, що містять відповідні поведінково-діяльнісні габітуси наведених

суб'єктів, що реалізують їх екзистенційні настанови в повсякденному існуванні та функціонуванні – *(тобто, йдеться про формування нормативної основи буття людини, її груп та асоціацій – авт.)*;

Б) конституційна легалізація та легітимація системи локальних інституційно-управлінських структур публічної влади – публічної самоврядної (муніципальної) влади (див. ст. 5 Конституції України [7]), що здійснюють локальну управлінську діяльність від імені та в інтересах територіальної локальної людської спільноти (ТГ), бо вони або фактично сформовані нею напряду через демократичні виборчі процедури, або опосередковано через механізм демократичних призначень. Отже, можна констатувати, що буття людини, її груп та асоціацій базується на використанні низки механізмів демократичної взаємодії (прямої або опосередкованої), відносно формування органів публічної влади, що репрезентують екзистенційні інтереси наведених суб'єктів – *(тобто, йдеться про формування демократично-динамічної основи буття людини, її груп та асоціацій – авт.)*;

В) наявність специфічного блоку компетенційних повноважень ОМСВ (права, обов'язки, строки, відповідальність) самоврядного (власного) характеру або повноважень виконавчої влади (делегованих) для більш оперативного, якісного, оптимального і ефективного виконання завдань у контексті реалізації екзистенційних інтересів жителів-членів ТГ, що зовні проявляються у їх конституційних та муніципальних правах, свободах і обов'язках. Отже, можна констатувати, що буття людини, її груп та асоціацій базується та формується на відповідних поведінково-діяльнісних настановах, управлінських принципах, концептах, рольових позиціях, патернах, що формуються – на засадах нормативних приписів, що адекватно і ефективно відображають екзистенційні інтереси наведених суб'єктів – *(тобто, йдеться про формування компетенційно-управлінської основи буття людини, її груп та асоціацій – авт.)*;

Г) наявність сформованого на природних, організаційних та організаційно-правових засадах відповідного простору

(територіального, ідеологічного, комунікативного, нормативного, управлінського, гуманітарного, культурологічного тощо) локальної демократії, в межах якого й здійснюється загальна і конкретна управлінська діяльність ОМСВ. Отже, можна констатувати, що буття людини, її груп та асоціацій базується на засадах управлінських нормативних настанов, що формують специфічний простір муніципального самоврядного життя, скерованого на організацію, формування та реалізацію загального муніципального простору життєдіяльності наведених суб'єктів – *(тобто, йдеться про формування поліпредметної та багатоаспектної просторової основи буття людини, її груп та асоціацій – авт.)*;

Г') формування, створення, реалізація, розвиток і вдосконалення системи комунікативних зв'язків між органами публічної самоврядної (муніципальної) влади (ОМСВ та їх управлінськими структурами) та жителями-членами ТГ, їх групами і асоціаціями для здійснення власне управлінської діяльності. Отже, можна констатувати, що буття людини, її груп та асоціацій формується, базується та реалізується на основі системи комунікативної взаємодії наведених суб'єктів, метою яких виступає організація їх повсякденного муніципального життя – *(тобто, йдеться про формування комунікативної основи буття людини, її груп та асоціацій – авт.)*;

Д) здійснення ОМСВ власне управлінської діяльності на основі компетенційних повноважень через використання різних форм і методів організаційної та організаційно-правової діяльності, а також за допомогою власної дискреційної діяльності (заходів адміністративно-суб'єктивного розсуду). Отже, можна констатувати, що буття людини, її груп та асоціацій базується на системній єдності різних форм і методів організаційної та організаційно-правової діяльності органів публічної влади, включаючи й ОМСВ, а також за допомогою їх власної дискреційної діяльності – *(тобто, йдеться про формування організаційної, організаційно-правової та дискреційної основи буття людини, її груп та асоціацій – авт.)*;

Е) отримання ОМСВ та ТГ наслідків реалізації управлінської діяльності як резуль-

тату використання відповідних компетенційних повноважень ОМСВ, їх дискреційної діяльності, а також управлінського впливу діяльності останніх на правовий стан ТГ, її жителів-членів громади та конкретних результатів у вигляді відповідного соціального стану останніх (покращення, погіршення, стан без змін). Отже, можна констатувати, що буття людини, її груп та асоціацій спирається на суттєву соціальну динаміку, що демонструє наявність великого потенціалу для її трансформації в контекстуалізації розвитку і вдосконалення – (тобто, йдеться про формування соціально-динамічної основи буття людини, її груп та асоціацій – авт.).

Висновки та пропозиції. Узагальнюючи положення, що викладені вище, можна дійти наступних висновків, а саме:

- аналіз актуальних аспектів історико-нормативних засад становлення і розвитку феноменології муніципалізму свідчить про універсальне значення профільної феноменології не тільки для становлення державності, але й для побудови нормативно-соціального простору місцевого самоврядування, в межах якого існують, функціонують, розвиваються та вдосконалюються людина, її групи та асоціації через формування відповідних поведінково-діяльнісних настанов – атитюдів (поведінкових настанов), габітусів (практичних форм життєдіяльності), патернів, алгоритмів тощо;

- історичні періоди формування і функціонування феноменології муніципалізму безпосередньо пов'язані з процесом становлення: А) муніципальних свобод, Б) муніципальних прав, а потім й В) муніципальних цінностей, і одночасно, Г) з паралельним процесом зародження муніципальної культури і формуванням Г) феноменології загальних прав людини, що демонструє їх органічний зв'язок з локальним соціумом, а також становленням Д) інститутів публічної влади, – спочатку державної, а потім самоврядної (муніципальної) влади, що інституціоналізується, формується та функціонує на локальному рівні;

- проблематика буття людини виступає однією з найскладніших у сучасній філософській, політичній та правових нау-

ках, розв'язання якої має свою історичну ретроспективу, сучасний стан та історичну перспективу, – бо буття людини, що напрямку органічно пов'язане з феноменологією муніципалізму у його історичній ретроспективі, сучасності та перспективному розвитку, формуючи чіткій і однозначний екзистенційний дискурс, що лежить в основі сучасного існування та перспективного розвитку людської цивілізації;

- історичний дискурс становлення і формування феноменології муніципалізму напрямку сприяє становленню динамічно-функціональних характеристик більш ширшого поняття «буття людини», а також буття її груп та асоціацій.

- в основі формування людського буття, лежить стійка управлінська парадигма, що панує в локальному соціумі, який функціонує в умовах муніципалізму та в межах територіальної локальної людської спільноти (територіальної громади);

- важливою ознакою формування, існування та модифікації буття людини, її груп та асоціацій виступає його ідентифікація в умовах ординарного і екстраординарного (кризового) існування і реалізації, що напрямку впливає на його статус у вигляді його різних проявів;

- сукупність наведених контекстів формує відповідну та профільну управлінську парадигму, що складається з відповідних елементів, – до яких відносяться наступні: А) легалізація та легітимація інституту МСВ як конституційно-правового інституту та інституту чинного законодавства – Б) конституційна легалізація та легітимація системи локальних інституційно-управлінських структур публічної влади – публічної самоврядної (муніципальної) влади (див. ст. 5 Конституції України), що здійснюють локальну управлінську діяльність від імені та в інтересах територіальної локальної людської спільноти (ТГ) – В) наявність специфічного блоку компетенційних повноважень ОМСВ (права, обов'язки, строки, відповідальність) самоврядного (власного) характеру або повноважень виконавчої влади (делегованих) для більш оперативного, якісного, оптимального і ефективного виконання завдань у контексті реалізації екзистенційних інтересів жителів-членів

ТГ, що зовні проявляються у їх конституційних та муніципальних правах, свободах і обов'язках – Г) наявність сформованого на природних, організаційних та організаційно-правових засадах відповідного простору (територіального, ідеологічного, комунікативного, нормативного, управлінського, гуманітарного, культурологічного тощо) локальної демократії, в межах якого й здійснюється загальна і конкретна управлінська діяльність ОМСВ – Г') формування, створення, реалізація, розвиток і вдосконалення системи комунікативних зв'язків між органами публічної самоврядної (муніципальної) влади (ОМСВ та їх управлінськими структурами) та жителями-членами ТГ, їх групами і асоціаціями для здійснення власне управлінської діяльності – Д) здійснення ОМСВ власне управлінської діяльності на основі компетенційних повноважень через використання різних форм і методів організаційної та організаційно-правової діяльності, а також за допомогою власної дискреційної діяльності (заходів адміністративно-суб'єктивного розсуду) – Е) отримання ОМСВ та ТГ наслідків реалізації управлінської діяльності як результату використання відповідних компетенційних повноважень ОМСВ, їх дискреційної діяльності, а також управлінського впливу діяльності останніх на правовий стан ТГ, її жителів-членів громади та конкретних результатів у вигляді відповідного соціального стану останніх (покращення, погіршення, стан без змін);

– між муніципалізмом у його історико-нормативному розумінні та буттям людини існує органічна взаємозалежність та стратегічна детермінація, бо кожному з історико-нормативних етапів муніципалізму відповідає відповідний рівень та форма буття людини, її груп та асоціацій, що супроводжується їх відповідними поведінково-діяльнісними настановами, які визначають та супроводжують життєвий цикл людини і функціонально-статусні засади їх існування і функціонування; ба більше, – між наведеними категоріями спостерігаються відносини детермінації – кожний наступний рівень розвитку муніципалізму викликає до життя відповідну новелістичну форму та відповідний рівень

розвитку та трансформації профільного буття;

– проблематика взаємозалежності та детермінації феноменології муніципалізму та буття людини володіє визначальною роллю у дослідженні правового статусу людини, її груп та асоціацій в умовах демократичної правової державності – звідси продовження наукового пошуку в цьому напрямку є науково актуальною та своєчасною.

Список використаної літератури:

1. Баймуратов М.О., Кофман Б.Я., Єфремова Н.В. До визначення і розуміння історико-нормативних засад становлення та розвитку феноменології муніципалізму. *Публічне адміністрування та національна безпека*. 2025. VIII, серпень.
2. Бобровник Д.О. Муніципальна правосвідомість: структурний аналіз. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Право». 2022. № 2 (5). С. 20–32.
3. Буття людини як філософська категорія. Штучний інтелект. URL: https://www.google.com/search?q=%D0%B1%D1%83%D1%82%D1%82%D1%8F+%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD+%D1%8F%D0%BA+%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0+%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F&oq=%D0%B1%D1%83%D1%82%D1%82%D1%8F+%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%BB+%D1%8F%D0%BA+%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0+%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F+&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUyCQgAEUYORifBTIHCAEQIRigATIHCAIQIRigATIHCAEQIRigATIHCAQQIRigATIHCAUQIRigAdIBCjI3NTUyajBqMTWoAgiwAgE&sourceid=chrome&ie=UTF-8
4. Савчин М. Буття особистості: онтологічна сутність, структура і темпоральність. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/527>
5. Патерн. Вікіпедія. Вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD>
6. Баймуратов М.О., Кофман Б.Я. Муніципальне буття людини як стратегічна

домінанта її індивідуально особистісного існування, а також існування її груп та асоціацій: філософський та праксеологічний контексти. Interdisciplinary research: scientific horizons and perspectives: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the X International Scientific and Theoretical

Conference, July 11, 2025. Reykjavík, Iceland: International Center of Scientific Research. P. 68–78. URL: Professional/Downloads/131-195-PB.pdf

7. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.

Baimuratov M., Kofman B., Yefremova N. Municipalism in its historical-normative understanding and human being: on the question of interdependence and determination

The article is devoted to the study of the issue of interdependence and determination of municipalism in its historical and normative understanding and human existence.

The analysis of the current aspects of the historical and normative foundations of the formation and development of the phenomenology of municipalism indicates the universal significance of profile phenomenology not only for the formation of statehood, but also for the construction of the normative and social space of local self-government, within which a person, his groups and associations exist, function, develop and improve through the formation of appropriate behavioral and activity guidelines – attitudes (behavioral guidelines), habits (practical forms of life), patterns, algorithms, etc.

It is proven that the historical periods of the formation and functioning of the phenomenology of municipalism are directly related to the process of formation of: A) municipal freedoms, B) municipal rights, and then C) municipal values, and simultaneously, D) with the parallel process of the emergence of municipal culture and the formation of E) the phenomenology of general human rights, which demonstrates their organic connection with local society, as well as the formation of E) institutions of public power, first state, and then self-governing (municipal) power, which is formed, institutionalized and functions at the local level.

It is argued that the problem of human existence is one of the most complex in modern philosophical, political and legal sciences, the solution of which has its own historical retrospective, current state and historical perspective, because human existence is directly organically connected with the phenomenology of municipalism in its historical retrospective, present and prospective development, forming a clear and unambiguous existential discourse that underlies the modern existence and prospective development of human civilization. At the same time, the historical discourse of the formation and formation of the phenomenology of municipalism directly contributes to the formation of dynamic and functional characteristics of the broader concept of "human existence", as well as the existence of its groups and associations.

It is argued that between municipalism in its historical and normative understanding and human existence there is an organic interdependence and strategic determination, because each of the historical and normative stages of municipalism corresponds to the corresponding level and form of human existence, its groups and associations, which is accompanied by their corresponding behavioral and activity guidelines that determine and accompany the human life cycle and the functional and status principles of their existence and functioning; moreover, – between the above categories there are determination relations – each subsequent level of development of municipalism gives rise to the corresponding novelistic form and the corresponding level of development and transformation of profile existence.

Key words: constitutionalism, municipalism, historical and normative principles of municipalism, local self-government, human rights, territorial community, human existence.

Дата першого надходження рукопису до видання: 22.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 24.11.2025

Дата публікації: 19.12.2025